

Granskning av kommunalrådets verksamhet

Jönköpings kommun

**Juni 2006
Johan Bokinge**

Innehållsförteckning

<u>1</u>	<u>INLEDNING</u>	2
<u>1.1</u>	<u>Sammanfattning</u>	2
<u>1.2</u>	<u>Bakgrund</u>	3
<u>1.3</u>	<u>Syfte, metod och avgränsningar</u>	3
<u>2</u>	<u>VERKSAMHETSBEKRIVNING</u>	4
<u>2.1</u>	<u>Kommundelsrådets organisation</u>	4
<u>2.2</u>	<u>Kommundelsrådets verksamhet</u>	5
<u>2.3</u>	<u>Verksamhet i förhållande till uppgifterna i revisionsreglementet</u>	5
<u>2.4</u>	<u>Ekonomi</u>	7
<u>3</u>	<u>PARLAMENTARISKA KOMMITTÉNS FÖRSLAG ANGÅENDE KOMMUNDELSRÅDEN</u>	7
<u>4</u>	<u>FÖRHÅLLANDENA I STORLEKSMÄSSIGT JÄMFÖRBARA KOMMUNER</u>	8
<u>5</u>	<u>SYNPUNKTER FRÅN ENKÄT</u>	9

1 Inledning

1.1 Sammanfattning

I Jönköpings kommun finns 13 st kommunedelsråd vars huvudsakliga uppgift är att främja kontakterna mellan kommunens nämnder/förvaltningar och invånarna.

Bilden av kommunedelsrådets verksamhet är splittrad. Å ena sidan finns det kommunedelsrådsordföranden som beskriver aktiva kommunedelsråd med många sammanträden och ledamöter med hög närvarofrekvens. Det är vanligt att invånare hör av sig till kommunedelsråden och de öppna mötena är relativt välbesökta. Kommunedelsrådsordförandena upplever att nämnderna tar hänsyn till lämnade åsikter. Å andra sidan beskriver andra ordföranden verksamheter med få sammanträden och ledamöter med låg närvarofrekvens. Det är sällsynt att invånare hör av sig och i den mån öppna möten arrangeras har de få besökare. Kommunedelsrådsordförandena upplever att kontakterna med nämnderna fungerar dåligt och att kommunedelsrådets status är låg. Den splittrade bilden bekräftas av kommunedelsrådets mötesprotokoll från 2005. Även budgetuppföljningen för 2005 tyder på stora skillnader i aktivitetsnivå. Ett av kommunedelsråden förbrukade endast 61 procent av sin budget.

Det är uppenbart att flera av kommunedelsråden har svårt att nå det övergripande målet att främja kontakter mellan kommunens nämnder/förvaltningar och invånarna. Orsakerna till svårigheterna har ingen enkel förklaring. Förmodligen är det kombinationer av flera faktorer.

Med utgångspunkt från granskningen lyfts följande fram;

- Parlamentariska kommitténs förslag att ordförande i kommunedelsråden bör vara ledamot i kommunfullmäktige torde lösa en del av problemen med låg status och kommunikationsproblem. På den övergripande nivån finns flera möjliga förändringar. *Exempelvis skulle kommunedelsråden kunna ges rätt att väcka ärenden i fullmäktige och/eller i nämnder. Detta skulle ytterligare öka statusen och intresset för kommunedelsråden.*
- Engagemanget och kunskapen hos de enskilda ledamöterna är viktigt. Flera kommunedelsrådsordföranden har uttryckt att det finns brister när det gäller ledamöters engagemang och kunskaper om den kommunala organisationen. *Med anledning av ovanstående föreslås att samtliga ledamöter i kommunedelsråden ges möjlighet att, vid ett eller flera tillfällen under en mandatperiod, delta i riktade utbildningar. För närvarande träffar kommunstyrelsens ordförande kommunedelsrådsordförandena en gång per år. Kan dessa träffar ske oftare?*

- Flera kommunalrådsråd kan göra mer för att skapa kontakter med invånare och nämnder. För närvarande är det endast två kommunalrådsråd som har egna hemsidor. *Samtliga kommunalrådsråd bör ha egna hemsidor som kan nås via länk från kommunens hemsida. Kommunalrådsråden bör i största möjliga utsträckning använda kommunalrådsbibliotek eller liknande för kontakter med invånarna. Överhuvudtaget måste fler av kommunalrådsråden se till att de syns mer än vad som är fallet för närvarande. De öppna möten som anordnades under 2005 samlade färre än 400 personer. Kommunalrådsråden bör även, där det är befogat, utnyttja möjligheten att närvara vid nämndssammanträden.*
- *Samtliga nämnder måste tillse att kommunalrådsråden alltid får information och möjlighet att yttra sig i relevanta ärenden.*

I granskningen har konstaterats vissa formella brister bl a i förhållande till kommunalrådsrådens reglemente;

- några kommunalrådsråd har haft färre än fyra sammanträden under 2005,
- i ett par fall har inte protokoll från kommunalrådsrådens sammanträden överlämnats till kommunstyrelsen,

Några kommunalrådsråd använder inte kommunens mall för protokollskrivning.

Bristerna i förhållande till reglemente och styrdokument avseende nämndsadministration måste åtgärdas.

1.2 Bakgrund

Öhrlings PricewaterhouseCoopers har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Jönköpings kommun granskat kommunalrådsrådens verksamhet.

Kommunalrådsråden ska vara en kontaktlänk mellan Jönköpings kommuns nämnder och förvaltningar och invånarna i de olika kommunalråden. Den främsta uppgiften är att verka för den egna kommunalråden och dess invånares intresse.

1.3 Syfte, metod och avgränsningar

Projektets syfte har varit att granska kommunalrådsrådens verksamhet. Utgångspunkten för granskningen har varit de uppgifter som kommunalrådsråden erhållit enligt reglementet för kommunalrådsråd.

Granskningen har utförts genom intervjuer med kommunens chefsjurist och två kommunalrådsrådsordföranden. Dessutom har kommunalrådsrådens samtliga protokoll från 2005 granskats och en enkät (bilaga 1) har sänts ut till samtliga ordföranden för kommunalrådsråd. Enkäten har besvarats av 10 ordföranden.

2 Verksamhetsbeskrivning

2.1 Kommunalsrådets organisation

I Jönköpings kommun finns 13 st kommunalsråd. Den geografiska indelningen visas i bilden nedan.

Bild 1. Kartbilden visar den geografiska indelningen av kommunalsråden i Jönköpings kommun. Bilden är hämtad från Jönköpings kommuns hemsida.

Varje kommundelsråd har 11 ledamöter. De väljs partivis i förhållande till partiets valresultat inom området. För att vara ledamot krävs det att man är bosatt inom rådets geografiska område. Kommundelsråden har ingen beslutanderätt men ska vara remissinstans i frågor som gäller dess verksamhetsområde.

2.2 Kommundelsrådets verksamhet

På kommundelsrådets sammanträden behandlas olika typer av ärenden. Under 2005 har flera ärenden behandlat;

- städning, snöröjning och parkskötsel
- boendefrågor, främst angående s k kategoriboenden och nybyggnader.

Kommundelsrådets aktivitetsgrad¹ har varierat sinsemellan under 2005. Ett av de mest aktiva kommundelsråden har sammanträtt vid nio tillfällen om totalt 22 timmar. I genomsnitt har knappt nio ledamöter varit närvarande vid sammanträdena. Ett stort antal ärenden har behandlats under året och flera skrivelser har författats.

I ett annat ytterlighetsfall har ett kommundelsråd under 2005 sammanträffat vid tre tillfällen och behandlat totalt åtta ärenden under året. Inga yttranden eller skrivelser har upprättats. Enligt reglementet ska kommundelsråden sammanträda minst fyra gånger om året.

Kommundelsråden arbetar i mycket begränsad omfattning med verksamhetsplaner.

Kommentarer och bedömningar

Kommundelsråden bör överväga att använda sig av någon form av skriftlig verksamhetsplan.

2.3 Verksamhet i förhållande till uppgifterna i reglementet

I § 9 i reglementet för kommundelsråden i Jönköpings kommun beskrivs uppgifterna för kommundelsråden. Uppgifterna preciseras i att-satser² som redovisas nedan. Efter varje uppgift lämnas en kommentar i kursiv stil. Kommentarererna är baserade på genomförd enkät samt protokollsgranskning.

¹ Aktivitetsgrad har definierats som sammanträdestid, antal sammanträden, antal deltagande ledamöter (närvaro), antal yttranden och antal öppna möten.

² Reglementets att-satser 5 och 6 har slagits ihop till en att-sats (5).

1. Att avge yttranden i ärenden som nämnderna remitterar till kommunalstyrelsen.

I protokollen finns noterat att kommunalstyrelsen vid 19 tillfällen avgivit yttranden. Enligt uppgifter från enkäter har 36 yttranden lämnats.

2. Att med uppmärksamhet följa utvecklingen inom kommunerna och behovet av åtgärder därinom samt hos kommunstyrelsen och övriga nämnder göra de framställningar som befinns påkallade.

Bilden är splittrad. Flera kommunalråd är aktiva och har t ex överlämnat ett flertal skrivelser till berörda nämnder. Representanter för nämnder/förvaltningar har vid flera tillfällen bjudits in till kommunalstyrelsen. T ex har Bankeryds kommunalråd vid samtliga möten under 2005 haft besök av representanter från nämnder/förvaltningar.

3. Att då så bedöms erforderligt närvara vid nämndsammans träden...

Möjligheten att närvara vid nämndsammans träden har inte utnyttjats av något kommunalråd under 2005.

4. Att biträda nämnderna i de åtgärder som dessa påkallar, inklusive s k brukar-medverkan.

Tre av ordförandena anger att nämnderna under 2005 har påkallat biträde.

5. Att genom offentliga möten, utställningar eller eljest informera kommunernas invånare i ärenden av allmänt intresse. Till mötena ska särskilt kallas kommunfullmäktiges ledamöter inom verksamhetsområdet.

Under 2005 anordnade kommunalstyrelsen totalt sju st öppna möten eller annan aktivitet riktad till invånarna. Kommunalrådets öppna möte i Bankeryd, vilket var det mest välbesökta mötet, lockade ca 70 besökare. Totalt samlade de öppna mötena under 2005 färre än 400 personer.

6. Att genom sitt presidium svara för lokal expedition och service för kommunernas invånare.

Några av kommunalråden samarbetar med kommunalbiblioteket i det geografiska området. På kommunalbiblioteket har kommunalrådet satt upp informationstavlor och förslagslådor. Ett par kommunalråd har egna hemsidor där bl a protokoll från sammans träden läggs ut. Det finns också möjlighet att via e-post kontakta kommunalrådet. Merparten av kommunalråden saknar en fysisk plats för kontakt med invånarna. Flera av ordförandena var i enkätsvaren frågande inför vad som avses med skrivningen "lokal expedition och service".

7. Att i övrigt vidta åtgärder som faller inom ramen för syftet med kommunalråd

Vissa av kommunedelsråden synes vara mycket aktiva och ha en relativt god kontakt med invånarna i området. Det har behandlats en mängd olika ärenden under 2005.

Sammanfattande bedömning

Enkätsvaren och protokollsläsningen ger en splittrad bild av kommunedelsrådets verksamhet. Vissa kommunedelsråd bedriver en relativt omfattande verksamhet medan andras verksamhet går på sparlåga. I flera fall indikerar enkätsvaren bristande kunskaper om innehållet i reglementet.

I granskningen har konstaterats vissa brister i förhållande till kommunedelsrådets reglemente;

- *några kommunedelsråd har haft färre än fyra sammanträden under 2005,*
- *i ett par fall har inte protokoll från kommunedelsrådets sammanträden överlämnats till kommunstyrelsen*

I ett par fall har inte kommunens mallar för mötesprotokoll använts. Svaren i enkäten indikerar bristande kunskaper om innehållet i kommunedelsrådets reglemente. Flera ordförande var frågande inför uppgiften att "svara för lokal expedition och service för kommundelarnas invånare".

2.4 Ekonomi

Varje kommunedelsråd har en egen budget varierande mellan 51 och 64 tkr. Budgeterna avser till största delen arvoden till ledamöter i råden. Ordförande har ett årligt fast arvode på ca 14 tkr medan vice ordförandes fasta arvode uppgår till drygt 8 tkr.

För 2005 var den totala budgeten för kommunedelsråden 710 tkr medan utfallet var 658 tkr. De flesta kommunedelsråd redovisade relativt små positiva budgetavvikelser. Några kommunedelsråd avvek dock mer. I det mest iögonfallande exemplet förbrukades endast 61 procent av budgeten

3 Parlamentariska kommitténs förslag angående kommunedelsråden

Kommunfullmäktige beslutade i december 2004 att utse en parlamentarisk kommitté. Den 24 april 2006 lämnade kommittén sin slutrapport. Kommittén föreslog, när det gäller kommunedelsråden, att;

- kommunedelsråden Jönköping öster, Jönköping söder och Jönköping väster avvecklas,

- en närmare koppling mellan kommundelråden och kommunfullmäktige eftersträvas, genom att som ordförande i kommundelsrådet om möjligt bör väljas ledamot i kommunfullmäktige.

I övrigt föreslog kommittén vissa förändringar när det gäller geografiska gränsdragningar.

4 Förhållandena i storleksmässigt jämförbara kommuner

I avsnitt fyra beskrivs mycket översiktligt hur storleksmässigt jämförbara kommuner har organiserat sitt arbete för att bl a fånga upp intressen från invånare i olika kommundelar.

Norrköping, Linköping och i viss mån Helsingborg har organ som någorlunda väl överensstämmer med kommundelsråden i Jönköpings kommun.

I Norrköping finns geografiska fullmäktigeberedningar i fyra ytterområden. Beredningarna består av nio ledamöter. Minst tre ska vara ledamöter i fullmäktige. Beredningarna ska verka för utveckling av sina kommundelar, vilket främst ska ske genom att skapa mötesplatser, lokala råd och en lokal utvecklingsplan. Varje beredning har en budget, exklusive arvode, på 40 tkr. Beredningarna har ingen egen beslutsrätt, utöver den egna förvaltningen.

Linköping har elva geografiska utskott med vardera sju ledamöter. Samtliga ledamöter väljs från fullmäktige. Utskottens huvudsakliga uppgifter är att ”bevaka förhållanden av kommunalt intresse, att vid behov anordna informationsmöten, seminarier m m och att förmedla kunskap om sina kommundelar till fullmäktige samt i övrigt bevaka härtill hörande verksamheter”. Utskotten har rätt att väcka ärenden, som hör till utskottets verksamhetsområde, i kommunstyrelsen eller berörd nämnd. Via sina ledamöter kan utskotten även lämna motioner till fullmäktige. Utskotten har inga beslutsbefogenheter utöver den egna förvaltningen.

I Helsingborg finns fem st medborgarutskott som vardera har 14 ledamöter. Alla ledamöterna väljs från någon av kommunens facknämnder. I ”strategidokument för medborgarutskotten” och i reglemente beskrivs utskottens uppgifter. En av uppgifterna är att vara beredningsorgan till stadens nämnder och styrelser. Ytterst handlar arbetet i nämnderna om att skapa bättre underlag för beslut i facknämnder och kommunstyrelse. Till varje medborgarutskott finns en utskottshandläggare knuten på heltid. Utöver detta finns 3,25 tjänster på medborgarkansliet som arbetar med medborgarutskotten. Under 2004 uppgick de totala kostnaderna för medborgarutskotten till ca 10 mnkr. Medborgarutskotten kan inte väcka ärenden i andra nämnder. Tanken är istället att enskilda ledamöter tar med sig ärenden till respektive facknämnd. Medborgarutskotten saknar beslutanderätt i andra frågor än de som rör den egna förvaltningen.

Kommentarer och bedömningar

I samtliga kommuner är alla eller en viss lägsta andel av ledamöterna i kommundelsråd eller motsvarande (geografisk fullmäktigeberedning, geografiskt utskott

och medborgarutskott) även ledamöter i fullmäktige (Norrköping och Linköping) eller facknämnd (Helsingborg).

5 Synpunkter från enkät

I enkäten gavs i frågorna 5 och 6 möjlighet att lämna egna synpunkter på kommunalsrådets verksamhet. Synpunkterna kan i princip delas in i två kategorier med fem svarande i respektive kategori. De som anser att det nuvarande systemet fungerar bra och de som anser att det finns flera brister.

De som anser att det fungerar bra idag uppger att de har löpande kontakter med invånare i området. Det arrangeras öppna möten som är relativt välbesökta och kontakterna med nämnder och förvaltningar fungerar väl.

Den kategori ordförande som pekar på brister har främst lyft fram;

- Låg status, Partierna har svårt att rekrytera ledamöter till kommunalsråden – ”ledamöterna övertalas av partiet att ta en plats bara för att få den tillsatt”.
- Det är svårt att bli tagen på allvar av såväl invånare som nämnder när kommunalsråden endast har en rådgivande funktion.
- Budgeten är för snäv och ger ingen möjlighet att nå fler invånare.
- Det är få invånare som hör av sig till kommunalsråden och uppslutningen på öppna möten är låg.
- Informationen från nämnder och förvaltningar måste bli bättre – ”Idag är vi de sista som får veta något”.
- Flera av ledamöterna i kommunalsråden har mycket bristande kunskaper om den kommunala organisationen.

Enkät till ordföranden i kommunalråden i Jönköpings kommun

De förtroendevalda revisorerna i Jönköpings kommun har givit Öhrlings PricewaterhouseCoopers i uppdrag att granska kommunalrådets verksamhet. Granskningen utförs genom intervjuer med ett par slumpvis utvalda kommunalrådsordföranden, protokollsläsning samt en enkät till samtliga ordföranden i kommunalråden. Enkäten kommer att vara ett av underlagen till den skriftliga rapport som kommer att sammanställas. Enkätsvaren kommer att behandlas anonymt.

Det är reglementet för kommunalråden (framför allt uppgifterna som finns beskrivna i § 9) som är grunden för frågorna i enkäten.

- 1 a) Vid hur många tillfällen, under 2005, remitterade kommunstyrelsen/nämnder ärenden till ditt kommunalråd för yttrande?

- b) Hur många yttranden lämnades under 2005 med anledning av 1 a)?

- 2 Utnyttjades (under 2005) rätten att närvara vid nämndssammanträden?

- 3 Förekom det under 2005 att nämnderna biträdades ”i de åtgärder som dessa påkallar, inklusive så kallad brukarmedverkan?

- 4 Hur verkställs uppgiften att ”genom sitt presidium svara för lokal expedition och service för kommunalrådarnas invånare”?

- 5 Anser du att det kommunalråd där du är ordförande främjar kontakterna mellan kommunens nämnder/förvaltningar och invånarna? Nämn gärna exempel (har kommunalrådet egen hemsida etc)
- 6 Övriga synpunkter på kommunalrådets verksamhet

Enkäten skickas i bifogade svarskuvert senast den 4 maj. Finns det några frågor eller synpunkter på enkäten ring eller maila gärna Johan Bokinge (Öhrlings PricewaterhouseCoopers).

Tack för hjälpen

Johan Bokinge
Certifierad kommunal revisor
Öhrlings PricewaterhouseCoopers
036-215 53 14, 0709-29 20 66
johan.bokinge@se.pwc.com